

PROTOCOL HUISBEZOEKEN 2015

Hoofdstuk 1 Het juridisch kader

Het gaat om de wetten uit het sociale domein, waarbij de woonsituatie en leefvorm (hierna gezamenlijk leefsituatie te noemen) relevant is voor het op recht uitkering/toeslag of op de hoogte van de uitkering/toeslag. Het afleggen van een huisbezoek wordt aangemerkt als een ingrijpende inbreuk op de privacy van de belanghebbende. In verdragen en verschillende wetten zijn daarom diverse bepalingen opgenomen ter bescherming van die privacy van de belanghebbende.

Dit betreft onder andere:

- het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens,
- de Grondwet
- de Algemene wet op het Binnentreden
- de Algemene wet bestuursrecht en
- Jurisprudentie over het middel "huisbezoek"

Uit vaste jurisprudentie van de CRvB blijkt dat een huisbezoek ter vaststelling of er recht op uitkering bestaat een inbreuk vormt op de persoonlijke levenssfeer als bedoeld in artikel 8 EVRM en artikel 10 lid 1 van de Grondwet. Indien de bijzondere omstandigheden van het geval dit noodzakelijk maken, kan deze inbreuk echter gerechtvaardigd zijn. Voorwaarde is onder meer wel dat er een legitiem doel gediend wordt met het huisbezoek en dat het voor de vaststelling van het recht op uitkering/toeslag noodzakelijk is.

Artikel 53a van de Participatiewet bepaalt dat het college bevoegd is om onderzoek in te stellen naar de door de belanghebbende overgelegde gegevens en/of inlichtingen.

Op grond van artikel 17, lid 2, van de Participatiewet is de belanghebbende de verplichting opgelegd desgevraagd de medewerking te verlenen die redelijkerwijze nodig is voor de uitvoering van de Participatiewet.

De beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit spelen een belangrijke rol in de bescherming van de privacy van de burger.

Volledigheidshalve wordt vermeld dat de belanghebbende zelf bepaalt of deze medewerking verleent aan het huisbezoek en dus toestemming geeft om zijn woning binnen te treden. De belanghebbende blijft het recht behouden om toegang tot zijn woning te weigeren. De weigering kan wel nadelige consequenties hebben voor de belanghebbende. De Algemene Wet op het Binnentreden schrijft voor dat voldaan moet worden aan de legitimatieplicht en dat het binnentreden van een woning toegestaan is in aanwezigheid en met toestemming van de bewoner op basis van volledige informatie.

1.1 Proportionaliteit en subsidiariteit

Een huisbezoek moet noodzakelijk zijn. Daarnaast moet voldaan zijn aan het subsidiariteitsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel. Subsidiariteitsbeginsel wil zeggen dat wanneer het doel (bijvoorbeeld het vaststellen van de rechtmatigheid van een uitkering) via een minder ingrijpende weg bereikt kan worden, die weg moet genomen worden. Het proportionaliteitsbeginsel betekent dat de inbreuk op de privacy van de cliënt in redelijke verhouding moet staan tot het doel. Er mag dus niet meer informatie worden opgevraagd dan noodzakelijk is voor dat doel.

1.2 Het informed consent

Informed consent wil zeggen dat de toestemming tot binnentreden van belanghebbende berust op volledige en juiste informatie over reden en doel van het huisbezoek en de gevolgen in geval van weigering. Onder volledige informatie wordt verstaan:

De plicht tot mededeling aan de belanghebbende omtrent het doel/reden van het huisbezoek;

De plicht tot mededeling van de eventuele gevolgen van het weigeren van het huisbezoek;

Over de vraag of de belanghebbende al dan niet toestemming verleent mag geen twijfel bestaan. De bewijslast van de toestemming tot het binnentreden van de woning nadat de belanghebbende volledig is geïnformeerd, ligt bij de gemeente.

Om deze reden is het aan te bevelen om belanghebbende een schriftelijke "informed consent (= instemmingsverklaring)" te laten ondertekenen. Deze is als bijlage 1 en 2 opgenomen.

1.3 Weigering toestemming huisbezoek

Een belanghebbende kan en mag de medewerking aan een huisbezoek weigeren. Bij het weigeren van een huisbezoek hoeft géén hersteltermijn gegeven te worden omdat een hersteltermijn de cliënt in de gelegenheid zou stellen de situatie aan te passen aan de door hem gewenste situatie. De consequentie van het weigeren van een huisbezoek is afhankelijk van het bestaan van een concrete aanleiding voor het huisbezoek.

1.3.1 Aanleiding huisbezoek

Getoetst moet worden of het noodzakelijk is om tegen de wil van de cliënt een huisbezoek af te leggen. Er moet worden voldaan aan de vereisten van subsidiariteit en proportionaliteit. Daarbij is van belang

of er een gegronde reden (aanleiding) bestaat voor een huisbezoek. Het maakt hierbij overigens niet uit of er sprake is van een aanvraag of een lopende uitkering

Er is sprake van een gegronde reden als:

- op basis van concrete objectieve feiten en omstandigheden redelijkerwijs kan worden getwijfeld aan de juistheid of de volledigheid van de door belanghebbende over zijn woon- en leefsituatie verstrekte inlichtingen;
- deze gegevens onmiskenbaar van belang zijn voor het vaststellen van (de hoogte van) het recht op bijstand; en
- deze gegevens niet op een voor belanghebbende minder belastende wijze kunnen worden geverifieerd.

1.3.2 Vermoeden van fraude

Als er voorafgaande aan het huisbezoek *een gegronde reden* is om te twijfelen aan de rechtmatigheid van bijstandsverlening, is een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer via een huisbezoek gerechtvaardigd. Voor het binnentreden van de woning moet om toestemming verzocht worden. Hierbij moeten reden en doel voor het huisbezoek aan belanghebbende worden meegedeeld. Een weigering van de belanghebbende mee te werken aan het huisbezoek zal dan gevolgen voor de uitkering hebben (weigeren of beëindigen uitkering). Om die reden is het aan te bevelen belanghebbende een instemmingsverklaring te laten ondertekenen. Op basis van de individuele omstandigheden van een persoon zal bekeken moeten worden of er sprake is van gereede twijfel en of in alle redelijkheid van bepaalde bevoegdheden gebruik gemaakt kan worden.

1.3.3 Géén vermoeden van fraude

Als er voorafgaande aan het huisbezoek *géén gegronde reden* bestond om redelijkerwijs te twijfelen aan de juistheid of de volledigheid van de door betrokkene voor het vaststellen van het recht op bijstand verstrekte gegevens, moet bij het vragen om toestemming tot binnentreden aan belanghebbende worden meegedeeld wat reden en doel voor het huisbezoek is én dat het niet meewerken aan het onderzoek géén directe consequenties heeft. Slechts wanneer aan deze voorwaarden is voldaan is sprake van "informed consent". Als het huisbezoek dan geweigerd wordt, kunnen daaraan géén directe consequenties verbonden worden (bijvoorbeeld weigeren of beëindigen van de uitkering). Zie verder 1.3. Wél is het mogelijk het onderzoek naar de woonsituatie voort te zetten met andere middelen dan het huisbezoek. Gedacht kan worden aan een stelselmatige observatie. De bevindingen van dit onderzoek kunnen uiteindelijk alsnog leiden tot consequenties voor de persoon in kwestie. Ook kan een vervolgonderzoek er toe leiden dat alsnog concrete aanwijzingen ontstaan waardoor gereede twijfel ontstaat over de woonsituatie. Hierop kan alsnog een huisbezoek worden uitgevoerd.

1.4 Intrekken toestemming

Een bewoner kan zijn eenmaal gegeven toestemming op elk moment intrekken. Vanaf dat moment bevindt men zich zonder toestemming van de bewoner in de woning en zal men de woning dienen te verlaten. Wordt dit niet gedaan dan vertoef men wederrechtelijk in de woning en pleegt men een ambtsmisdrijf (ambtelijke huisvredebreuk) in de zin van artikel 370 WvS. Om schending aan besluitvorming ten grondslag te kunnen leggen moet de gemeente aannemelijk maken, dat betrokkene zijn eenmaal gegeven toestemming heeft ingetrokken. De belanghebbende dient duidelijk te zijn gemaakt dat weigering om medewerking te verlenen aan voortzetting van het huisbezoek gevolgen heeft voor het recht op bijstand

1.5 Onrechtmatig verkregen bewijs

Als er sprake is van een niet gerechtvaardigde inbreuk op de persoonlijke levenssfeer, moeten de tijdens het huisbezoek aan het licht gekomen gegevens worden bestempeld als onrechtmatig verkregen bewijs. Het gebruik daarvan is ontoelaatbaar en de resultaten van het huisbezoek zullen bij de beoordeling van (de voortzetting van) het recht op bijstand dan ook buiten beschouwing moeten blijven.

Hoofdstuk 2 Soorten huisbezoeken

2.1 Huisbezoek in het kader van dienstverlening

Er zijn huisbezoeken in het kader van de dienstverlening. Hierbij kan gedacht worden aan huisbezoeken bij de burger die door fysieke- of gezondheidsproblemen niet de mogelijkheid heeft om de gemeente te bezoeken. In dergelijke gevallen zal het huisbezoek niet het doel hebben om een leefsituatie te verifiëren of op fraude te controleren. De Algemene wet op het binnentreden (AWBI) is wel van toepassing, waardoor legitimatie en toestemming voorafgaand aan het betreden van de woning een vereiste is. Het huisbezoek in het kader van dienstverlening zal niet nader toegelicht worden in dit protocol.

2.2 Huisbezoek bij vermoeden van fraude

Indien er een redelijk vermoeden van fraude is ontstaan geeft art. 53a van de Participatiewet de mogelijkheid om de door de belanghebbende verstrekte inlichtingen m.b.t. zijn woon- en leefsituatie te controleren d.m.v. een huisbezoek. De belanghebbende heeft volgens art. 17 lid 2 van de Participatiewet een "meewerkplicht". Het niet meewerken aan een huisbezoek bij een redelijk vermoeden

van fraude leidt tot het afwijzen van een aanvraag Participatiewet of het intrekken van het recht op bijstand.

2.3 Huisbezoek ter verificatie van de rechtmatigheid van de uitkering

De "Wet Huisbezoeken" richt zich specifiek op het huisbezoek ter verificatie van door de belanghebbende verstrekte inlichtingen, waarbij geen vermoeden van fraude aanwezig is. De "Wet Huisbezoeken" geeft gemeenten in dat geval meer mogelijkheden doordat er gevolgen zijn voor de uitkering als door weigering van huisbezoek de leefsituatie van belanghebbende en daarmee de rechtmatigheid van de verstrekking van een uitkering of de hoogte daarvan niet vast te stellen is.

Artikel 53a lid 2 van de WWB geeft het college de bevoegdheid om de belanghebbende te verzoeken om aan te tonen dat:

- hij alleenstaande (ouder) is;
- hij feitelijk verblijft op het aangegeven adres;
- hij de kosten niet kan delen met een ander.

Het college kan daarbij aanbieden dit te doen d.m.v. een huisbezoek.

De cliënt is niet verplicht mee te werken aan het huisbezoek. Hij kan er ook voor kiezen op een andere manier aan te tonen dat hij of alleenstaande (ouder) is, of op het adres verblijft waar hij volgens de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) staat ingeschreven of woningdeler is.

Echter, wanneer de cliënt medewerking aan het huisbezoek weigert en zijn woon- en leefsituatie niet voldoende op een andere manier kan aantonen, heeft dit wel gevolgen voor de uitkering:

Indien de belanghebbende niet aantoont dat hij alleenstaande (ouder) is

De uitkering wordt vastgesteld op 30 % van de in artikel 22a lid 2 Participatiewet bedoelde rekenalnorm. Art. 9 lid 4 Participatiewet wordt buitentoepassing gelaten. Wordt uit het huisbezoek duidelijk dat de cliënt een gezamenlijk huishouding voert of niet duurzaam gescheiden leeft, heeft hij helemaal geen zelfstandig recht op bijstand. Aan de orde is dan beëindiging en zo nodig intrekking van de bijstand. Bovendien wordt de alleenstaande ouder met een kind tot 5 jaar niet langer vrijgesteld van de sollicitatieplicht;

Indien belanghebbende niet aantoont dat hij feitelijk woont op het opgegeven adres

De uitkering wordt opgeschort met het verzoek binnen de gestelde termijn alsnog op andere wijze aan te tonen aldaar feitelijk te verblijven. Indien betrokkene dit nalaat wordt het recht ingetrokken vanaf datum opschorting

Hoofdstuk 3 Uitgangspunten bij huisbezoeken

Bij de uitvoering van een huisbezoek worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

3. 1 Algemene uitgangspunten:

- Het huisbezoek wordt in principe uitgevoerd tijdens kantooruren (08.00 uur – 17.30 uur);
- Het huisbezoek wordt altijd afgelegd in gezelschap van een collega. Uitzondering hierop is het huisbezoek in het kader van de dienstverlening, deze kunnen eventueel alleen worden uitgevoerd.
- Voorafgaand aan het binnentreden van de woning dient met zich te legitimeren met een door de gemeente afgegeven legitimatiebewijs.
- Voorafgaand aan het binnentreden van de woning wordt melding gemaakt van het doel en de reden van het huisbezoek. Er wordt toestemming gevraagd voor het binnentreden en de gevolgen van het weigeren van het huisbezoek worden uitgelegd.
- Vervolgens wordt alvorens de woning binnen wordt gegaan aan de cliënt gevraagd het formulier 'instemmingsverklaring' te tekenen. Hierin staat eveneens de reden van het bezoek en de eventuele gevolgen van het weigeren hiervan [[Zie bijlage 1 en 2](#)].
- Indien een belanghebbende een kamer van een woning bewoont en de hoofdbewoner/verhuurder maakt bezwaar tegen het binnentreden van de woning, dan wordt afgezien van het binnentreden van de woning

3. 2 Het huisbezoek zelf

- Een rondleiding door de woning van de belanghebbende voor het vaststellen van de rechtmatigheid van de uitkering, is alleen toegestaan met de uitdrukkelijke toestemming van de belanghebbende zelf en in diens aanwezigheid.
- De medewerker opent geen kasten of andere zaken. Als dit relevant is voor het onderzoek wordt aan de cliënt gevraagd om iets te openen.
- De medewerker stelt zich tegenover de cliënt correct (niet provocerend), zakelijk, respectvol, transparant en zorgvuldig op.
- Mocht tijdens het huisbezoek in de woning overige bevindingen gesignaleerd worden, welke niet in relatie staan tot het doel en de reden die voor binnentreding aan de cliënt is meegedeeld, wordt opnieuw toestemming gevraagd voor het huisbezoek.

3. 3 Verklaringen

Een verklaring wordt indien nodig ter plaatse op schrift gesteld. Deze verklaring wordt gedagtekend door de medewerkers en door de cliënt. Voordat de verklaring wordt ondertekend, leest een van de medewerkers de verklaring voor en wordt de cliënt de mogelijkheid geboden deze te lezen. De cliënt heeft het recht wijzigingen in de verklaring te laten aanbrengen.

3. 4 Veiligheid

- De veiligheid van de medewerkers staat bij het afleggen van een huisbezoek voorop. Als de situatie dreigt te escaleren en pogingen om de situatie te normaliseren niet blijken te helpen, wordt de woning zo snel mogelijk verlaten.
- Het huisbezoek wordt door twee personen afgelegd
- Het stellen van confronterende vragen in de woning van de cliënt is juridisch toegestaan. Om onnodige agressie en discussie te voorkomen wordt in specifieke gevallen aangeraden de cliënt hiervoor op een later tijdstip op kantoor uit te nodigen.
- Voorafgaande het huisbezoek wordt het afdelingshoofd schriftelijk geïnformeerd over de reden en het doel van het huisbezoek en om schriftelijke toestemming gevraagd voor het huisbezoek
- Collega's worden geïnformeerd over het huisbezoek en men zorgt voor bereikbaarheid van elkaar

3. 5 Verslag

Na het afleggen van een huisbezoek wordt altijd een verslag opgesteld door de medewerker. Het verslag bevat in ieder geval de volgende gegevens

- Naam van de ambtenaren
- Dat het huisbezoek een redelijk middel is om tot het uiteindelijke doel te komen en dat er geen ander minder ingrijpend middel voorhanden was.
- Dat van het afdelingshoofd schriftelijke toestemming is verkregen voor het huisbezoek
- Plaats, adres, datum en tijdstip van het huisbezoek
- Dat belanghebbende volledige informatie is verstrekt ("instemmingsverklaring")
- Dat belanghebbende toestemming heeft gegeven voor het binnentreden van de woning
- Dat belanghebbende aanwezig is geweest tijdens het huisbezoek
- De verschillende ruimten die in de woning betreden
- Opmerkingen van belanghebbende worden verwoord in het verslag
- Het verslag wordt beschikbaar gesteld aan de belanghebbende

Het past bij de zorgvuldigheid dat de belanghebbende in de gelegenheid wordt gesteld om op de uitkomst van het huisbezoek te reageren alvorens te besluiten. Dit brengt mee dat

- De belanghebbende in de gelegenheid gesteld moet worden zijn zienswijze kenbaar te maken, in het bijzonder wanneer het voornemen bestaat een voor belanghebbende nadelig besluit te nemen
- De zienswijze van belanghebbende met betrekking tot de conclusies in het rapport wordt vastgelegd en in de beoordeling wordt meegewogen. Dit wordt ook in de motivering van het besluit opgenomen.

Bijlage 1 instemmingsverklaring (geen gegronde reden)

Huisbezoek ter verificatie rechtmatigheid

Adres: _____

Postcode: _____ te _____

Gemeente _____

Datum huisbezoek ____ - ____ - ____ Tijdstip gesprek ____ : ____ uur tot ____ : ____ uur

Gegevens bijstandsgerechtigde:

Achternaam: _____ man vrouw

Voorletter(s): _____ Geboortedatum: ____ - ____ - ____

Voorafgaand aan het verzoek tot binnentreden van mijn woning heeft u zich gelegitimeerd met een geldig identiteitsbewijs.

Voorafgaand aan het verzoek tot binnentreden van mijn woning ben ik geïnformeerd over het onderstaande:

U heeft mij het aanbod gedaan om door middel van een huisbezoek, dan wel een ander minder ingrijpend middel:

0 mijn woonsituatie aan te tonen

0 mijn leefvorm aan te tonen

0 aan te tonen dat ik mijn woonlasten niet kan delen met een ander

U heeft mij meegedeeld dat bij het weigeren van medewerking aan dit huisbezoek om mijn woonsituatie aan te tonen en wanneer ik niet met een ander middel mijn woonsituatie kan aantonen, het recht op bijstand wordt opgeschort. U biedt mij de gelegenheid om voor (datum) aan te tonen dat ik mijn hoofdverblijf heb op het adres.....

U heeft mij meegedeeld dat bij het weigeren van medewerking aan dit huisbezoek en wanneer ik niet met een ander middel mijn leefvorm kan aantonen mijn Participatieuitkering verlaagd

wordt naar 50% van de echtparennorm.

U heeft mij meegedeeld dat bij het weigeren van medewerking aan dit huisbezoek en wanneer ik niet met een ander middel kan aantonen dat ik mijn woonlasten kan delen met een medebewoner, de gemeentelijke toeslag voor woonlasten niet betaalbaar wordt gesteld. U heeft mij meegedeeld dat ik het recht heb om u de toegang tot mijn woning te weigeren. Na deze informatie verleen ik u wel/geen toestemming tot het betreden van mijn woning. Reden van de weigering om medewerking te verlenen aan dit huisbezoek:

.....
.....

Ondertekening:

Datum ____ - ____ - ____

Handtekening belanghebbende: _____

Naam medewerker _____ Naam medewerker _____

Handtekening _____ Handtekening _____

BIJLAGE instemmingsverklaring, Datum ____ - ____ - ____

Adres: _____

Postcode: _____ te _____

Tevens waren in de woning aanwezig:

Naam	Soort iD	Nr ID	Geldig tot	Afgegeven door

U heeft de hieronder genoemde ruimten in mijn woning betreden terwijl ik daarbij aanwezig was. Voor het betreden van iedere afzonderlijke ruimte heeft U aan mij hiervoor toestemming gevraagd.

Ruimte	Toestemming
	Ja/nee
	Ja/nee
	Ja/nee
	Ja/nee

Aantekeningen

Datum ____ - ____ - ____

Handtekening belanghebbende _____

Naam medewerker _____ Naam medewerker _____

Handtekening _____ handtekening _____

Bijlage 2 Instemmingsverklaring (met redelijke grond)

Huisbezoek ter controle

Adres: _____

Postcode: _____ te _____

Gemeente _____

Datum huisbezoek ____ - ____ - ____ Tijdstip gesprek ____ : ____ uur tot ____ : ____ uur

Gegevens bijstandsgerechtigde:

Achternaam: _____ man vrouw

Voorletter(s): _____ Geboortedatum: ____ - ____ - ____

Voorafgaand aan het verzoek tot binnentreden van mijn woning, heeft u zich gelegitimeerd met een geldig legitimatiebewijs.

Voorafgaand aan het verzoek tot binnentreden van mijn woning ben ik geïnformeerd over het onderstaande:

U heeft mij meegedeeld dat u op basis van onderzoeksgegevens twijfels heeft over mijn opgegeven leefsituatie. U vraagt mijn medewerking aan een huisbezoek. Om die reden verzoekt u mij dan ook toestemming te geven om mijn woning te betreden.

U heeft mij meegedeeld dat u medewerking vraagt aan een huisbezoek om:

- mijn woonsituatie te controleren;
- mijn leefvorm te controleren;
- in het kader van hernieuwde vermogensvaststelling.
- anders, namelijk:

U heeft mij uitgelegd dat ik het recht heb om u de toegang tot mijn woning te weigeren.

U hebt mij ook meegedeeld dat bij weigering medewerking te verlenen aan dit huisbezoek, mijn bijstandsuitkering beëindigd wordt dan wel mijn aanvraag om bijstand wordt afgewezen.

Op basis van bovenstaande verleen ik wel/geen toestemming om mijn woning te betreden.

Reden van de weigering om medewerking te verlenen aan dit huisbezoek:

.....
.....

Ondertekening: Datum ____ - ____ - ____

Handtekening belanghebbende: _____

Naam medewerker _____ Naam medewerker _____

Handtekening _____ Handtekening _____

BIJLAGE INFORMED CONSENT, Datum ____ - ____ - ____

Adres: _____

Postcode: _____ te _____

Tevens waren in de woning aanwezig:

Naam	Soort Id	Nr ID	Geldig tot	Afgegeven door
------	----------	-------	------------	----------------

U heeft de hieronder genoemde ruimten in mijn woning betreden terwijl ik daarbij aanwezig was. Voor het betreden van iedere afzonderlijke ruimte heeft u aan mij hiervoor toestemming gevraagd.

Ruimte	Toestemming
	Ja/nee
	Ja/nee
	Ja/nee
	Ja/nee

Aantekeningen

Datum ____ - ____ - ____

Handtekening belanghebbende _____

Naam medewerker _____ Naam medewerker _____

Handtekening _____ Handtekening _____